

# ЛИНО АЛДАНИ НЕВИДИМ НЕПРИЯТЕЛ

Превод от италиански: Гургана Калчева-Донева, 1983

[chitanka.info](http://chitanka.info)

25 МАРТ

Да се донесат до тук повече от хиляда тона материали съвсем не беше лесна работа. Бяха необходими някъде около... Е, сега не мога да кажа точно колко космически кораба използвахме в тази колосална експедиция. Зная само, че тук, на Марс, аз пристигнах с двадесет и седмия. И не бях последен.

27 МАРТ

Днес Джо Ралстон, другият техник, който заедно с мен отговаря за хидропонните насаждения, започна да се смее и каза, че всичко това е глупост.

Съгласен съм, че е глупост. Но сега не искам да мисля за това. По време на пътуването изписах цяла тетрадка: впечатления, хрумвания, равносметка от разговорите с другарите, с които пътувах. С една дума дневник.

Оставих го на борда нарочно. Касаше се само за един отдушник. Но този отдушник може би ми причини повече зло, отколкото добро, защото в началото започваш да пишеш, за да запълниш празнините и паузите във времето, което не иска да тече, а после малко по малко се запалваш, пишеш, пишеш и дори прекаляваш. И започваш да вярваш на всички глупости, които запечатваш на хартията. Сега зная как трябва да се води дневник. Нужно е съвсем да се отърсиш от размишленията и носталгията. И после трябва да си наложиш повече оптимизъм. Оптимизъм до краен предел. Излишно е да се описва призрачният цвят на Фобос. Фобос наистина може да уплаши човек. Реших, че в този дневник ще се ограничавам да отбелязвам само фактите. И дори не всички, а само тези, които аз лично съм видял. Един вид фотоапарат. Изобщо не искам да прибавям нищо от себе си, нищо, съвсем нищо. Искам да бъда хладен, безличен, като електронна сметачна машина.

28 МАРТ

Бих искал да си изясня с електронната сметачна машина колко милиарда е струвала експедицията, но разполагам само с приблизителни данни и не ми се иска на края да стигна до някаква

цифра, която да се окаже далечна от тази, която наистина е била изразходвана.

Но мога да направя друга сметка, да проследя как са разпределени хиляда и двадесетте тона, които доставихме тук. Тази проверка е много лесна.

Да пресметнем. Тегло на заслоните, инсталациите и съоръжения на оборудването за хиляда и дванадесет квадратни метра марсианска площ: петстотин петдесет и седем тона. Пътна мрежа и трайна покривка, равняваща се на хиляда осемстотин и шестдесет кубически метра: сто осемдесет и шест тона. Разпределителна мрежа за природните елементи — въздух, вода, енергия: седем тона и половина. Два полеви комплекта: осем тона. Три самоходни машини: девет тона. Две въздушни ракети и два хангара: осемдесет и два тона. Централа за произвеждане на атомна енергия: сто и шестдесет тона. Тридесет и четири мъже, участници в експедицията: два тона и половина. И на края десет тона различни материали, общо: хиляда и двадесет тона.

Няма що, добра работа сме свършили.

Джо Ралстон е тук и проверява перките на хидропонна вана номер пет.

„Джо — му казвам разпалено. — Джо, знаеш ли колко е тежал първият изкуствен спътник, изстрелян в 1957 година?“

Джо обръща глава, примигва с очи и вдига рамене.

„Че откъде да зная! — извиква ядосано. — Остави ме на мира!“

„Наистина ли не знаеш?“

„Уф! Хайде, кажи ти колко е тежал?“

„Осемдесет и четири килограма.“

2 АПРИЛ

Днес координаторът Рамсей нареди да ме извикат. Рамсей е на четиридесет години, има гъсти, червеникави мустаци и груби вежди, щръкнали като козината на разярена котка. Той е мъж на място, поне така изглежда за сега.

Нареди да ме извикат, за да ми чете наставления.

Познавам добре навиците на координаторите, на полковниците и изобщо на началниците на различните служби. Това са хора, които никога не пропускат случая да извикат при себе си подчинените и да им четат безсъдържателни проповеди без начало и без край, изпълнени

с големи думи, думи с главни букви, като себе си в една проява на чист егоцентризъм.

Рамсей обаче се показва различен. Той говори сухо, без да се пали. В думите му нямаше нищо високопарно.

„Доктор Бриджс — ми каза с агресивен тон, но без да ме гледа в очите. — Единствената реч, която хората слушат с голям интерес, е тази, в която става въпрос за кожата им. Ще ви кажа направо. Ще искам от вас, както и от всички останали, максимална производителност, максимален контрол и максимална дисциплина. На вас ви е добре известно, че двете експедиции преди нас са се провалили, а знаете също, че истинските причини за неуспеха им не са известни. Но бихме могли да ги сложим всички под един знаменател и той е недостатъчно приспособяване. Казва се, че третият път е винаги най-добрият. Надявам се да е така. Но ако не искаме и третата експедиция да се провали, тогава... Аз не искам да ви отегчавам с високопарни думи. Обръщам се по-скоро към вашия инстинкт за самосъхранение, отколкото към чувството ви за дълг. Тук никой не е нужен, но всички сме необходими и грешките или огъването на един могат да се окажат фатални за всички. Следователно, ако държите на кожата си, ако искате да се върнете у дома, трябва внимателно да наблюдавате себе си и другите...“

Каза още няколко думи, препоръки от техническо естество и ми отправи една покана: да му доверявам всяко впечатление за опасност, дори и най-субективното, да го държа в течение на всяко събитие, дори и банално, но което по наша преценка може да изглежда неправилно или във всеки случай в противовес с развитието на заплануваната програма.

3 АПРИЛ

Недостатъчна адаптация, казва Рамсей.

Да видим: първата експедиция е тръгнала в 2012 година. Казах експедиция, а не изследване, защото десет много сполучливи опита за обиколки около планетата всъщност датират от последните десетина години на миналия век. Марс е картографиран много пъти. Мощни телеобективи са претърсвали пустини и канали, зоните с петна, ледените сводове, екватора. А и макетите — по думите на експертите — винаги са били точни, хиляда на хиляда. Но едно е да изучаваш

Марс по макетите, друго е да слезеш там, да живееш сред тези пясъци, които не стоят неподвижни дори и една секунда, в мраза на безкрайните нощи, под това небе, което прилича на стъкло, в тази неоправдана самота.

Първите, които стъпиха на тези неспокойни пясъци, бяха Раймонд Мерло и Леополд Стаблински. Един французин и един поляк. Колко издържаха ли? Два месеца и четиринадесет дни. И после? Нищо. Нищо повече не се узна. Много от нас прекарваха дни и нощи с чела, залепени за приемника в очакване на съобщението, което никога не дойде. Това бе изключителна неблагоприятност. Не се изпращат двама души, само двама души, зле екипирани... не се изпращат двама души, въоръжени само с кураж, за да умрат в тази чужда и неразгадаема вселена. Трябваше да издържат осемнадесет месеца! Осемнадесет месеца с хапчета и с таблетки с концентрати.

Естествено мозъците на Международния център за космически изследвания намериха сто обяснения, за да оправдаят неуспеха. Казаха, че избраната зона не била най-подходящата, че проектът за заслоните не бил най-удачният и че може би Мерло и Стаблински не са представлявали оптималният тип астронавти и изобщо можело да се направи по-добър избор. И както става винаги, отговорността бе прехвърлена върху мъртвите, които естествено не можеха да се защитят. Във всеки случай в Международния център за космически изследвания някои трябваше да освободят постовете си. Тези, които дойдоха да заместят уволнените, веднага представиха нов проект и така четири години след това замина експедицията на Биорсен с осем души, много добре обучени и отлично екипирани. Катастрофа! Само след деветнадесет дни базата хвъркна във въздуха, напълно разрушена, аварийната ракета — раздробена, двата малки самохода — на парчета, полевият работен комплекс — нащърбен и усукан. Доктор Линдберг, най-големият жив авторитет в областта на психиатрията, спомена за деструктивна психоза. Неговата теза бе приета почти единодушно. По дяволите! Една база може да хвъркне цялата във въздуха само ако някой луд убиец или самоубиец струпа килограми и килограми експлозив на невралгичните места, свърже заряда и...

Не зная. Ако не бяхме повече от сигурни, че на Марс няма живот, ако само за миг можем да предположим някаква форма на живот в тези пясъчни и скалисти долини... Но не е възможно. Тук няма нищо, Марс

е абсолютно необитаем, по-пуст и от най-сухата и най-негостоприемната пустиня. От друга страна, няма нещо непредвидено, някаква разсеяност или грешка, които да могат да обяснят цялостното унищожение на толкова материал и на осем човешки живота. Тогава? Не зная. Тезата на доктор Линдберг ми се струва единствената достоверна. Ясна е. Базата на експедицията Енорсен е хвъркнала във въздуха вследствие на съзнателното намерение на някой, който се е числял към самата експедиция. Няма друго обяснение.

Във всеки случай сега е наш ред. Ние сме тук, в тази 2021 година, стреснати, подозрителни и продължаваме да се гледаме накриво през целия ден: думите на координатора Рамсей предизвикаха у нас прекомерна недоверчивост, ако искате дори смешна. И така, когато преди малко се оттеглих в стаичката, за да... изобщо за хигиенна и здравословна обмяна... тъкмо бях влязъл и ето че червендалестото и кръгло лице на Джо Ралстон вече ме наблюдаваше отгоре, иззад облицовката от метакрилат на навеса.

4 АПРИЛ

Смъртно уморен съм: слабото притегляне е измамно. То е малко повече от една трета от земното притегляне, но ако си правиш сметка да извършиш тройна работа, вечер се оказваш смазан от умора. Днес осъществихме първата фаза от строежа на пистите, свързващи различните заслони. Полевите комплекси вече бяха извършили грубата нивелация на терена, така че днес беше възможно да се пристъпи към опъване на „лентите“. Нищо особено: касае се за един двоен слой пластифицирана юта, свързана с мрежа от галванизирани стомана. Мрежата има куки за закрепване с помощта на обикновени колчета. Всичко това е донесено до тук във формата на рула, високи три метра.

Работихме непрекъснато цели седем часа, като напредвахме по сто метра в час. Бързо успяхме да свържем заслоните. Умората започна да се чувства, когато дойде време да се опъват лентите, за да се свържат постройките с централното седалище на координатора, а него пък — със зоната за приземяване и с централата, произвеждаща енергия, която заедно с хангарите на въздушните ракети е разположена на самите граници на територията.

Утре започва трудното, защото ще трябва да укрепим пистата, като я замажем с шест сантиметрова замазка от пластична смола! И не

само това, ще трябва да изолираме и окончателно да поставим тръбите за разпределение на въздуха, водата и електрическата енергия, които сега просто лежат на земята. Не зная защо пиша всичко това. Пясъчната буря, която днес ни изненада в разгара на работата, отслаби повече духа ми, отколкото тялото. И може би сега се страхувам. Защото след като бурята беше внезапно спряла, така както внезапно се бе разразила, над нас се отвори едно небе, изпълнено с такива странни образи, че... Не бих могъл да опиша бесния калейдоскоп от усещания, които в продължение на един дълъг миг ме смутиха. Не мога и не искам. Тук няма никой. И все пак всичко прилича на клопка. Хиляди стракове приемат гигантски размери, като сенки от пламък в дъното на пещера. Но аз не искам да се оставя в техните ръце, не искам да ме разкъсват абсурдни видения.

Джо Ралстон е тук до мен. В момента масажира прасците си.

„Престани най-сетне! — извиква неочаквано с досада. — Дявол да го вземе, какво толкова пишеш в тази тетрадка? Сякаш си поет.“

Ралстон е любопитен. Кой знае какво би дал, за да може да хвърли само един-единствен поглед върху тези страници. От време на време се приближава и ме вижда, че с ръка покривам написаното, прави надменен жест, сякаш иска да каже, не, разбира се, че не ме интересуват твоите драсканици. Всъщност е любопитен, неприлично любопитен до толкова, че ме следи дори когато съм в тоалета. От само себе си се разбира, че аз нито за миг не оставям дневника си. През деня го държа в един вътрешен джоб на работния си комбинезон, а нощем, когато спя, го слагам между фанелката и пижамата си. Невъзможно е да ми го вземе, още повече че сънят ми е лек.

5 АПРИЛ

Умора. Страшна умора. Марс е невъзможна планета.

7 АПРИЛ

Тази сутрин, докато поставяхме полиетиленовите тръбопроводи, внезапно ме обзе носталгия.

Полевият комплекс се ръководеше от Шулц. Ференц Бито беше непосредствено зад него, следеше малката машина с палешник, дълбаеща бразди, закачена за самоходното средство. Зад Бито, на около

два метра разстояние, се намираше Михайлович, целият прегърбен в долната част на палешника, където остроото торпедо се закача за единия край на тръбата. Аз седях по-долу на неподвижния триножник. Трябваше да следя внимателно бобината, да я придържам така, че полиетиленовия тръбопровод да се разгъва равномерно.

Неочаквано се сетих за Ана. Откакто бях напуснал Земята, твърде рядко бях мислил за жена си. По време на пътуването съзнанието ми беше ангажирано с много нови неща. После, веднъж стъпил тук, вече не ми остана време да мисля. Пейзажът е агресивен, работата изключително трудна и всяко твое действие бива погълнато, унищожено от онова, което се изпречва пред очите ти. Или може би не. Може би нарочно не исках да мисля за нея, заради онази глупава разправия, която имахме непосредствено преди заминаването ми. Спомних си за деня, в който почти се бяхме изгубили в гората в Арлей, пленници на истински лабиринт от едва забележими пътеки сред вековни чворести и застрашително усукани дървета, всичките еднакви, всичките неузнаваеми. Ориентирвах се по мъха по стълбата, а Ана се бе проснала на земята и се смееше.

Ана и гората в Арлей. Усетих много силно миризмата на влажна земя, видях отново играта на светлините сред прозрачните листа, всички онези слънчеви петна по стеблата, по тревата, по роклята на Ана. А мъхът! Един лек, смущаващ аромат. Сякаш каската ми беше пълна, пълна с мъх, сякаш бутилката на дихателния апарат беше изпълнена с аромат на ливада, на прашец, на пещера.

„Бриджис! Какво правиш, спиш ли?“

Бобината се въртеше без надзор, малко по-нататък полиетиленовата тръба се натрупваше на купчина от спирали.

През целия ден трябваше внимателно да се следя. Не беше лесно да отпъждам спомените си, носталгията, която се прокрадваше потайно в главата ми. Лоша болест е носталгията. Отначало е нежна, съблазняваща сирена, която с песента си разтапя душата тия изпълва със светлини и видения. Но после тя поражда отчаяние, дълбоко униние, съпротива.

8 АПРИЛ

Тази нощ сънувах къщата на леля ми Жозефин, къщата ѝ на село, където прекарвах отпуските си. Знам добре какво означава този сън, не



е нужно да питам доктор Хорвиц. Той е изключително ясен и означава, че в мен съществува желанието, макар съзнателно отхвърляно, да се измъкна от отговорностите, от риска, от дълга.

Стига толкова. Не искам да мисля за Ана, не искам да мисля за къщи. Тук съм, защото така съм пожелал. Можех да откажа, ако исках. На всички нас, в деня преди да отпътуваме, ни бе дадена възможността да се оттеглим. И в този ден Ана и аз се скарахме. Каква жена, винаги сме били единомисленици, че ще приема, и не разбирам, не разбирам защо точно този ден пожела да огорчи раздялата ни. Но стига. Не зная какво повече да пиша в този проклет дневник. Може би за Ралстон. Да, искам да разкажа за Ралстон. Той е тук, спи. И хърка, хърка усърдно, методично. Вдишването представлява дълъг хрип на пресекулки, като мивка, от която водата се източва. Издишването пък е нежно, почти приятно съскане. По време на паузите дочувам бръмченето на мотора, който движи перките на хидропонните вани.

А сега? Какво да пиша сега? Да видим... Ето, мога да разкажа за персонала на експедицията. Тридесет и четирима сме. Този път сме тридесет и четирима, разпределени в три отделения: оперативно, свързочно и обслужващо. Първото се състои от три групи: група астрономическа обсерватория, в която влизат един астроном, един метеоролог и един асистент; научноизследователска група (двама физици, двама химици и един геолог); група на измерване (един аерограф, един картограф-контрольор и един кинооператор). В свързочното отделение са транспортната група (петима пилоти за управление на двете аероракети, на трите самохода и на двете полеви машини) и свързочната група (двама оператори на радара и двама на радиопредавателите). Накрая обслужващото отделение се разделя на три секции: медицинска група (един психиатър, един биолог и един хирург), групата за съоръжения и строителство (един строителен инженер, един инженер по електроника, двама механици и двама техници) и снабдителната група (двама магазинери и двама души, отговарящи за хидропонните култури, аз и Ралстон). Над всички е Рамсей, Координаторът. Банални неща, но няма значение. Важното е да успея да обуздая хода на мислите си. Само да не мисля за Ана и за в къщи, бих могъл да препиша дума по дума трудния трактат на Ван Вагет върху затворения биологичен цикъл или пък който и да било друг научен трактат.

Сега отивам да събудя Ралстон.

Ще се опитам да поспя, докато той прекара своите четири часа дежурство в четене на порнографски романи или в рисуване на голи женички.

9 АПРИЛ

Днес отново имаше контролен преглед. Фанг-То-Сун, хирургът на експедицията, ме прегледа основно, почука ме, преслуша ме. Дори ми взе кръв за изследване.

Дойде и психиатърът Хорвиц, който през цялото време ме гледаше право в очите. „Как е, Бриджнс?“ — ме попита на края, като грациозно ме мушна с пръст в корема. Не си спомням какво му отговорих. Може би просто промърморих нещо през зъби. Бях малко нащрек заради дневника, останал в работния ми комбинезон, закачен отвън. За щастие Ралстон го нямаше. Този глупак сигурно щеше да се възползва, за да си пъхне носа в него.

Следобед аероракетата, управлявана от Арнкуист, се върна и тази вечер Рамсей изнесе пред цялата База подробен отчет. Изглежда, Марс прилича на изгнила ябълка, нашарена с гъста мрежа от подземни галерии. Изобщо намираме се върху тънка кора и добре поне, че Базата е разположена на относително сигурна зона, където теренът се оказва плътен, незасегнат от пукнатини и хлътвания. Естествено това е пълна случайност. Когато мозъците на Международния център за космически изследвания решиха къде да бъде разположена Базата, те изобщо не мислеха за галериите: избраха тази зона по съвсем други съображения.

По-късно Ралстон взе да се прави на глупак. Стискаше носа си и с два пръста, пъхнати между устните си, издаваше някакви загадъчни и смешни звуци... Изобщо правеше се на марсианец. И продължаваше, продължаваше, не спираше дори за миг. На края запратих по него едно бурканче с екстракт от водорасли. Внезапно стана сериозен. „Я ми кажи — попита — ти какво мислиш за тази история с подземията?“

Отначало не разбрах какво има пред вид, защото когато Ралстон говори съкрушено, трябва да се поставя под съмнение сериозността на думите му.

„Нали Арнкуист не е изследвал подземията?“

„Разбира се, че не.“ — отговорих.

„Виждаш ли. В това е проблемът. Едно е да се говори за повърхност, друго е да се говори за подземия. Много лесно е да се каже, че Марс е необитаем. Помисли си, Бриджис. Цяло племе марсианци само на няколко метра под нашата База!“

Той пъкна двата си пръста в устата и избяга навън, като започна отново играта. Ралстон е глупак. Може би искаше само да се пошегува, не зная. В един миг ми се стори, че говори по този начин, за да ме уплаши.

12 АПРИЛ

Нищо. Страхувам се да пиша глупости, да отдавам значение на фантазии, нямащи никаква връзка с действителността. Предпочитам да играя шах с Михайлович. В решаващия момент на срещата сме и очаквам всеки миг да ми предаде по радиото своя ход.

Като всички славяни Михайлович е страшен играч. Остави ме да получа преимущество, но не му трябваше много, за да навакса. Царицата ми е изолирана, единият ми офицер бездействува, а пешките пред царя са съвсем разбъркани. Ако не се случи някакво чудо, след няколко вечери ще ме направи мат.

13 АПРИЛ

Днес Ралстон го нямаше, беше дежурен по покриването на хангар номер две. За първи път бях сам, съвсем сам. Мъчително нещо.

Въртях се из парника, трябваше да наблюдавам реакциите на някакви автотрофни бактерии. Вътре беше горещо. Изведнъж... Намирах се между ваните с Хлорела<sup>[1]</sup> и масата с епруветките, когато неочаквано ясно изпитах чувството, че ме следят. В парника нямаше никой. Ралстон беше навън, далеч. Дочувах приглушени гласовете на Медисон и Ламберти отвъд картонената стена, която отделя парника от складовете. Нямаше никой и въпреки това...

Първоначално това бе само едно усещане. Ушите ми бяха заглъхнали по същия начин, както когато космически кораб намалява скоростта. После се улових с напълно празна памет. Не зная как е започнало, нито колко е продължило. Може ли съзнанието да има своите бели страници? Защото ставаше въпрос точно за това: то е продължило един миг, една минута или час — кой може да каже? —

изобщо имало е промеждутък от време, в който не съм мислил нищо — не съм бил, не съм съществувал. И после започна кошмарът. Сякаш чувствах около себе си нечие невидимо присъствие, някакъв натиск в мозъка, пръсти, които тършуваха в мен навсякъде. Бях гол, като червей. Бях разголен с всичките си интимни и срамни мисли. Тогава ме обзе силен и необясним импулс да сграбча поставката за епруветки и да я запокитя на земята. Вече се бях приближил до масата, чувствах, че ръцете ми искат да действуват сами, пряко желанието ми. Страшно усилие. Стисках ръбовете на пластмасовата поставка с такава сила, че ставите на пръстите ми побеляха. Бях останал там, почти проснат върху масата, с объркан разум, с очи, втренчени в поставката, която бях искал да строша с ръце, крито искаха да действуват.

Когато излязох от оранжерията, целият бях в пот.

14 АПРИЛ

Един път стомна за вода, два пъти стомна за вода, на третия път се чупи; един път стомна за вода, два пъти стомна за вода, на третия път се чупи, един път стомна за вода... Чудно. Сега, когато Базата е почти оборудвана, започна да ни наляга суката. Естествено, за тези от изследователската група, за пилотите и за картографа-контрольор работата сега започва. Аз обаче тъпча на едно място.

Хидропонните вани не се нуждаят от непрекъснато наблюдение. Вкарването на въглероден двуокис в културите от *хлорела елипсоидеа* се регулира от автоматичен механизъм. Един поглед от време на време към хранващите помпи, още един към мотора, който задвижва перките... Нищо друго. Останалото време прекарвам в извършване на ненужен контрол.

Казах ненужен... Наистина вече познавам отлично поведението на микроорганизмите. Беше ли необходимо да чакаме, докато дойдем на Марс, за да изучим реакциите на тези бактерии? Преди две години представих в Изследователския център подробен доклад за химичните преобразования на *тиородацеа* и *атиордацеа* на *Клористридиум ацетикум*, *нитрозомонас ееронеа*, *тиобацилуе тиоксиданс родопсевдомонас палустрис*<sup>[2]</sup>. Това беше най-изчерпателният доклад между всички представени дотогава. Въпреки това дори не го взеха под внимание. Смешната страна на цялата тази работа е, че сега трябва да извършвам, по заповед на висшестоящи, анализи и опити, които

вече съм правил в миналото, изследвания и контрол, които — знам това от личен опит — няма да доведат до нищо положително. Големите умове от Международния център по космически изследвания са се спрели на *Хлорела елипсоидеа* в открита посевка. Е, добре. Всички те са глупаци. Моят проект да реализирам затворения биологичен цикъл под въздействието на *вероника белидиоидес* или на *хлорела пиреноидоза* беше съвсем точен. Бяха го отхвърлили, въпреки че бях доказал пределно ясно, че един килограм водорасли може да абсорбира целия въглероден двуокис, издишан за един час от един член на екипажа.

Какво да се прави. Те твърдят, че старият път е по-сигурен. Добре, много добре. Продължавам с откритите посеви, които са недостатъчни. Истината е, че в Изследователския център много хора командват. Всички са специалисти, но няма нито един поливалентен, нито един със задълбочени общи знания. Станали късогледни от наочниците на анализите, те всички са неспособни да стигнат до синтез. Отличен беше и другият ми проект, който представих шест месеца по-късно. В едно почти безапелационно изложение бе изяснена физиологията на водораслите. Между другото посочвах условията на околната среда, за да се получи максимален фотосинтетичен коефициент, и определих веднъж завинаги как варира химическият им състав в зависимост от силата на светлината, от дължината на вълната, от плътността, от турболентността, аерацията и концентрацията на хранителното вещество. Изтъквах преди всичко тяхната хранителна стойност и разяснявах на онези празни тикви от Международния център по космически изследвания предимството да се осъществи затвореният цикъл, вмъквайки между водораслото и човека нова брънка под формата на тревопасно, овца или заек, което би превърнало растението в месна храна, асимилираща се по-лесно.

Но и този проект свърши в архивите или може би на боклука. Харолд Бриджис може да прояви великодушие, при всякакви обстоятелства.

15 АПРИЛ

Сънувах приказката за грозното патенце. Всички го кълвяха, защото не приличаше на тях. Но после то порасна, избяга и стана ясно, че е лебед.

Снощи не исках да го напиша в дневника, но истината е, че през целия ден изпитвах страх. Онова смущение, което изпитах преди три дни в оранжерията, се повтори, еднакво в последователността на фазите си, но по-силно и по-впечатляващо. Само че вчера не успях да се овладея. Вчера импулсът не беше насочен към поставката за епруветките, а към лоста за изключване на двигателя. Отправих се към стената без колебание и ръката ми спусна лоста. Не се възпротивих, дори не се опитах да реагирам. Този жест ми се стори съвсем естествен, напълно оправдан. Ралстон веднага дотича зад мен.

„Бриджис, защо изключи двигателя?“

Извинението, скалъпено набързо, изглеждаме го убеди.

„Целият си в пот“ — отбеляза, като впери в лицето ми разширените си от учудване очи.

Показах му термометъра, за да му припомня, че оранжерията не е хладилник. Обърна ми гръб и излезе, клатейки глава. Мърмореше. Отново включих тока и излязох след него. Не можех да остана нито минута повече в това помещение.

Зная, че би трябвало да уведомя Координатора. Препоръчано ни беше да му докладваме всяко усещане за опасност, дори и най-субективното. Не го направих първия път, няма да го направя и сега. Рамсей ще ми се изсмее в лицето, а може би не. Нашият Координатор е крайно предпазлив: би могъл да ме изпрати, без да се церемони много, в изолационната, под наблюдение. Да се оставя да ме преглежда три пъти на ден Фанг-То-Сун съвсем няма да ми бъде приятно. Този проклет китаец с пронизващи и загадъчни очи те кара да легнеш на кушетката, гол като риба и преди да започне прегледа, застава над теб и те съзерцава с горна устна, повдигната от цяла редица жълти зъбки, като на мишка. Хорвиц пък ще ме отрупа с въпроси. На този човек в кръвта му са психоанализите, манията за тестове, за реактиви и... мушкането с пръст в корема.

Бих могъл да се доверя на Ралстон, ако не беше толкова глупав. Между другото, Ралстон не ми харесва особено, както всички, които ядат много.

Не зная как успява, но факт е, че винаги дъвче нещо. През него винаги преминава някаква храна, това е тип, който Хорвиц

положително би определил като пълнокръвен. За мен той е свиня, когато спи, когато дъвче, когато се уригва и когато издава звуци, без ни най-малко да се съобразява с присъствието на другите. И най-вече когато рисува. Прекарва с часове да рисува голи жени, във всички възможни пози, със силно подчертани форми. О, като порнограф Ралстон има определен талант. Преди малко, кикотейки се, ми поднесе своя шедьовър — един лист, на който бе нарисувал обичайната гола жена с дреха, вдигната до слабините, и крака, разтворени като на жаба. А наоколо цяла върволица от крилати членове, които пикират в набелязаната цел.

Усмигнах се от учтивост, докато му връщах листа. Той пъкна едната си ръка в джоба, извади от там парче сухар и започна да хрупа. Отдалечи се, когато Михайлович ми предаде хода.

18 АПРИЛ

Направих всичко, за да не се върна в оранжерията. Там вътре страхът ме стиска за гърлото като примка. Помолих Ралстон да вземе и моята смяна.

„Защо? — попита учудено. — Не се ли чувствуваш добре?“

„О не. Михайлович ме затрудни, преди да спечеля партията, бих искал да анализирам за последен път позицията...“

Ралстон не обича играта на шах. Казва, че му напомня много за живота и че вече има прекалено много реални проблеми за своя сметка. Може би той също се страхува, може би той също мисли за къщи и изпитва носталгия, макар само за пържоли и за хубави момичета.

Още щом Ралстон изчезна зад вратата, която води към оранжерията, взех дневника са и го прочетох от началото, страница по страница.

Странно, в началото от моя страна е имало ентузиазъм. Но препрочитайки го, забелязах как с всеки изминат ден малко по малко съм се оплитал в мрежа от скрита злоба и страхове. Бях си обещал да описвам само фактите, а изпълвам тетрадката с опасни предположения и със смешни образи.

Стига толкова. Веднага ще взема предохранителни мерки. Сега ще напиша, че Марс е прекрасна планета, че Марс не крие опасности, че Марс представлява истински рай... че Базата е стабилна,

местността изключително подходяща, а екипировката превъзходна. Не е вярно, че затвореният биологически цикъл е за предпочитане, тези от Изследователския център са много умни, Рамсей също, Хорвиц също, Фанг-То-Сун също. И Шулц, Бергерон, Бито, Михайлович, Арнкуист... Всички. Всички са изключително умни. Даже и Ралстон.

Трябва да се науча да живея, трябва да започна всичко отначало.

19 АПРИЛ

Пфу!

20 АПРИЛ

Тази нощ бурята ни държа будни. Куполът от метакрилат на заслона, който разделям с Ралстон, бе обсипван в продължение на часове с откоси от лимонит<sup>[3]</sup> и пясък на прах, чести и силни, като дъжд от метеорити. Анемометърът показваше скоростта на вятъра сто и двадесет километра в час, или по-точно ураган от тринадесета степен.

През цялата нощ Рамсей поддържаше постоянна и обща връзка с всички заслони. Покривайки пукота на виелицата, всеки десет минути по звуковия канал долиташе гласът му, вече не така сух и самонадеян, а натежал от безпокойство, изпълнена с тревога.

„Всичко наред ли е, Шулц?“

„Всичко е наред.“

„Арнкуист? Чувате ли ме?“

„Тук е Арнкуист. Всичко е наред.“

Гласовете долитаха на равномерни интервали. Купол номер две, наред. Купол номер три, наред. Номер четири, пет и шест, наред. И така нататък до тринадесетия, последния. Кратки минути тишина, после Рамсей отново започваше проверката.

Вълнуващо беше това бдение. Силата на вятъра намаля едва на разсъмване, след четири часа истински ураган, но трябваше да изчакаме още четири часа, преди да излезем на открито. Пясъчната буря бе дошла от североизток. Входната врата на нашия заслон е на югозапад и затова не беше задръстена. Ралстон и аз излязохме с лопати и освободихме входа на пети и седми купол. Базата има това предимство, че вратите на заслоните излизат на пистите с различна



ориентация една от друга, така че в случай на пясъчни бури една част от хората от експедицията са винаги в състояние да излязат на открито и да се заемат с разчистването на затрупаните врати.

Сега съм много изморен, пръстите ми са подути като наденица. В този момент из главата ми се въртят странни мисли. Трябва на всяка цена да внимавам, да ги държа настрана, в противен случай ще полудея. По-добре да мисля за друго, независимо за какво, но не и...

По добре да говоря за Базата. Да! Разположена е в зона близо до екватора, между *Либия* и *Сиртис Майор*, т.е. между пустинята и така нареченото „петно“, в една вдлъбната котловина, следователно сме относително защитени от силните ветрове. Заслоните, във формата на полукълбо, са от...

Дойде ми на ум, че чичо ми Ернст умря в лудницата на Либерти-Гейт. Заслоните са от поливинил... Да, в лудницата на Либерти-Гейт, но чичо ми Ернст не беше от нашия род, а принадлежеше на един страничен клон. Заслоните са от поливинил с двойни стени, с кухни, осеяни с кръстосващи се форми. Разполагането им стана по много лесен начин, като детска игра. Върху основата поставяхме формите с изпуснат въздух, после вкарвахме въздух в кухините. За няколко минути заслонът биваше готов: трябваше само да се изпълни с въздух от климатичната инсталация, за да стане обитаем, и после малко по малко да се пристъпи към облицоването.

Що се отнася до облицоването: убеден съм, че на Земята тези от Изследователския център все още продължават да спорят. Да... защото някои твърдяха, че бетонът е по-подходящ, а други държаха за синтетичните материали. Тъй като Базата е експериментална, се стигна до там, че взеха соломоновско решение: половината от заслоните да бъдат облицовани с бетон и цимент-гум, другата половина с полистиролова пяна.

Излишно е. Вътре в мен се е насъбрала такава жлъч, че... Искам направо да напиша истината. Уважаеми господа от Изследователския център, вие сте фантазьори! Не видяхте ли какво се случи на Луната с вашия жалък бетон? На всеки два месеца трябваше да се подсилват конструкциите на местата, където се бяха образували пукнатините под влияние на атмосферата, почти лишена от кислород, но богата на въглероден двуокис; стягането на цимента е застрашено във фазата на

втвърдяване, водата блика навън отвсякъде и на края се оказва, че куполът над главата ти е целият в цепнатини и пукнатини.

А полистиролът? Пластичните материи имат доста голям коефициент на разширение, това го знаят дори и глупаците. Трябва само да използвате муфи, казахте вие. Не, господа! Муфите сами за себе си не са достатъчни, те решават много малко въпроси. Необходима е съвсем друга система, друго решение. И то е тук, решението, тук в главата на Харолд Бриджис.

Невежи, самонадеяни, надути хора! Защо никога не послушахте Харолд Бриджис? Защо отхвърлихте моите проекти? Защо?

22 АПРИЛ

Ана имаше прекрасни коси, дълги, с медни отблясъци. Това е отчайващо. Аз написах „имаше“, както се говори за някой, когото вече го няма. Или може би не, може би е правилно така. Между мен и нея сега лежи нищото, бездна, поради което тя сякаш сега е мъртва.

23 АПРИЛ

Върнах се в оранжерията и още щом влязох вътре, всичко започна отначало. За трети път. Съпротивата от моя страна беше още по-слаба. Веднага сграбчих поставката и я запокитих на земята, стъпках стъклата от епруветките като обезумял. Вече не бях в състояние да се контролирам. После, в промеждутъка на един внезапен проблясък, събрах сили и се отдръпнах.

Полазиха ме тръпки, обля ме студена пот. Усещах, че докосвам мозъка си, вътрешностите, кръвта си...

Възбудата ми не премина дори по-късно, когато Ралстон ми съобщи, че Бержерон и Голдуин са в Изолационния отдел под наблюдението на д-р Хорвиц. Защо? Какво ли се е случило с Бержерон и Голдуин?

Ралстон не можа да ми каже. Никой не може да каже. След два часа, когато Рамсей пожелае лека нощ на всички по радиото... Не, Рамсей също няма да каже нищо. В най-добрия случай ще информира Базата, че двама души са били отведени в амбулаторията поради лошо храносмилане. Дори няма да спомене имената им. Рамсей е хитър,

никога не казва нищо. Задържа за себе си дори новините от Земята, сякаш са военна тайна.

А засега Бержерон и Голдуин са в изолационното отделение. Изключено е да става въпрос за някаква инфекция: всички сме натъпкани с антибиотици до такава степен, та чак ушите ни бучат. Тогава? Страх ме е. Ако и с Бержерон и с Голдуин се е случило същото, което се случи и с мен... Боже мой! Значи това не се дължи на нервите ми! Има нещо тук, в този гибелен свят, има нещо или... някой, някой, който ни наблюдава, който коварно рови в разсъдъка ни, който ни подтиква да извършваме жестове и действия, въпреки че волята ни се опитва да се противопостави, някой, който би могъл да принуди някой от нас да...

Стига. Вън нощта е като бърлога на призраци. Не искам да полудявам.

Ралстон е глупак.

24 АПРИЛ

Нищо... Общо взето, спокойни двадесет и четири часа.

26 АПРИЛ

Пропаднали учени = Изследователски център =  
Некомпетентност.

Може би Ана имаше право. Не трябваше да приемам толкова посредствена длъжност. Тук струвам по-малко от един пилот, няма никаква разлика между мен и един магазинер. А имам четири дипломи: междупланетни науки, ядрена физика, инженерство и космическа биология. Четири дипломи. Две повече от Рамсей, координатора.

В края на краищата негодуванието на Ана беше съвсем справедливо. Можех да си остана в къщи: с моите знания щях да имам работа и купища пари. И всички щяха да ме почитат, рано или късно щях да получа признанието, което заслужавам. Вярно, експедицията на Марс е явление със световен отзвук. Много бяха тези, които изпуснаха случая, няколкостотин. Аз обаче се числя към групата на избраниците. Но това не означава нищо: те не можеха да пренебрегнат човек като мен. Вярно е. Но междувременно ме изпратиха в обслужващия отдел,

измервайки ме със същата мярка като Медисон, Ламберти. И Ралстон. Ана имаше право. Аз чаках спокоен и сигурен, че ще възложат на мен задължението координатор. Наивник! На един честен Бриджис се падат винаги по десет Рамсеновци, готови да се вредят по втория начин, да получат подкрепа, да отричат, да клеветят...

Фантазьор и неспособен за нищо, ми каза Ана. И в този ден повтори обичайните си думи за големия практически усет на баща си, милиардера. Беше в навечерието на тръгването и тя ми говори за баща си и за Филип, който ръководи цяла серия от предприятия, за Филип, който все още я ухажда и който... Но защо тогава не се е омъжила за Филип? Защо е предпочела мен?

Този ден тя викаше. Искеше да се откажа, да изоставя всичко и да...

27 АПРИЛ

Съобщиха ми го снощи, докато пишех в дневника си. Михайлович е мъртъв.

Прекарах нощта, без да мигна. Ралстон също остана буден и дори си загуби апетита: днес остави половината си порция.

Не зная какво е душевното състояние на другите. Посредством радиото Рамсей ни насърчава да запазим спокойствие. Казва, че това е нещастен случай, един банален и непредвиден инцидент.

Може би. Ралстон сигурно също се съмнява: възстановяването на обстоятелствата, при които е загинал Михайлович, не убеждава никого. Рамсей твърди, че на нашия приятел му е станало лошо и е припаднал, търкаляйки се надолу по склона. Намерили са го вдървен — колко ли време след това? — с ключа за оксигена в затворено положение. Рамсей казва, че ключът трябва да се е превъртял по време на падането.

Ето че ни уведомиха. Обяснението на Рамсей е приемливо и в края на краищата е единственото разумно. Разбира се, никой няма да подложи на съмнение официалните изявления, поне привидно: Михайлович наистина бе намерен на дъното на склона и ключето на оксигена наистина е било затворено. Но защо е припаднал, преди да се търкули? Да, неразположението. Може би Рамсей не познава естеството на това напрежение. А може би, да, Рамсей също би могъл да изпадне в положение като онова, което аз изпитах в хидропонната

оранжерия. И нещо подобно трябва да се е случило с Бержерон и Голдуин, онези двамата, които са под наблюдение в изолационното отделение.

Още сме в началото на драмата. Но това е представление, в което не бих искал да остана зрител. Искам първостепенна роля, не другите да решават вместо мен. Аз ще бъда главният артист, главното действащо лице.

29 АПРИЛ

Знаех си. Рано или късно трябваше да ми се случи и без да влизам в оранжерията. Не се уплаших. Това вече не ме впечатлява. Движа ръцете си покорно, послушно, извършвам същите жестове пет, десет пъти, без да се съпротивлявам, извършвам всички действия съвсем естествено.

Вчера явлението продължи целия следобед, дори и когато Ралстон се върна в купола. В началото бе достатъчно само внезапното появяване на някого, за да се освободи веднага съзнанието ми. Сега не, сега оставам под това влияние дори и в присъствието на други. Вчера например сменях местата на предметите без всякаква причина, но между намерението да извърша някакво действие и осъществяването му не съществуваше паузата за вземане на решение. Изобщо жестовете ми бяха подсказани, сякаш наложени отвън.

„Какво правиш? — попита Ралстон изненадан. — Приличаш ми на обсебен!“

Клеците, които стягаха мозъка ми, малко се поотпуснаха, веднага се освободи късче от съзнанието ми и така успях да отговоря, да излъжа.

„Малко физически упражнения не са вредни.“ Но аз се чувствах раздвоен, сякаш друг говореше с моята уста. За да парирам подозрителността на Ралстон, започнах да си подсвирквам с уста. И тогава също почувствах собственото си аз загадъчно раздвоено.

Съвестта е нищо. Аз не принадлежа на себе си, аз пиша в дневника си, аз наблюдавам самия себе си как пиша дневника, аз мисля, че наблюдавам самия себе си как пиша дневника, аз... Нищо.

Всичко това има едно име: параноя, мания за преследване. Или нещо още по-лошо. Може би начална шизофрения.

Координаторът Рамсей има неприятности. Опита се да замести Михайлович с Ференц Бито, но унгарецът не се справи. Бито може да е гений в механиката, но на енергийната централа ѝ е необходим ядрен физик, само отверката и английският ключ не са достатъчни. И така Рамсей си спомни за мен. Чака три дни, но на края трябваше да се обърне към долуподписания.

Аз съм асът на експедицията, мога да покрия всички роли, дори и тази на Рамсей, и то много по-компетентно.

Сега съм сам в разпределителната централа и трябва да дежуря двадесет и четири часа.

„Опитайте се да се оправите, д-р Бриджис — ми каза Рамсей с угаснал глас. — Давам си сметка, че сам ще ви бъде трудно, но не мога да си позволя да ви изпратя другар. Голдуин и Бержерон са вече в изолационния отдел...“

„Какво им е?“ — попитах веднага.

„Треска. Изолирахме ги профилактично.“

Едва доловимото трепване на миглите му ме накара да разбера, че лъже. Но това нямаше значение.

Преди десет дни само при мисълта, че трябва да остана сам, бих полудял. Днес обаче това ми се струва голямо щастие. Освободих се от онази свиня Ралстон. Мога да се движа, да действувам, без някой да ме контролира. Мога да пиша в дневника си свободно, и да го оставям без надзор. Сам съм, като бог. И като бог мога да съдя, да се смея... И да осъждам.

## 2 МАЙ

Чух гласовете. Замъкът беше изпълнен с тях. От водата в рова под подвижния мост се надигаше погребален шепот. Вратите се отваряха сами, загадъчно. Аз влизах все по-навътре в този бездънен коридор.

Голяма пуста зала. И една маса със сто свещника. Аз бях почетният гост. Невидими слуги разместваха приборите и пълнеха чашите.

После сцената се смени. Пак имаше гласове. Но замъкът вече го нямаше. Гоблени и килими, доспехи и ловни трофеи... всичко беше

изчезнало.

Вървах много уморен. Галериите бяха влажни, студени, по стените им се стичаха кървави вадички. В дъното ме чакаше чичо ми Ернст. Усмиваше се и ме викаше при себе си с незабележимо и бавно движение на снежно бялата си ръка.

Харолд! Престани с тези глупости. Това беше сън, само един сън!

Да, но тези гласове са все още тук, в главата ми, не ме напускат нито за миг. Казах вече: аз не принадлежа на себе си, има някой тук до меи, който ме контролира, който изчаква удобния момент, за да ме накара да извърша непоправимо действие.

3 МАЙ

Ана и Филип: кариеризъм и непрозорливост

Ана и Филип: тщестлавие и опортюнизъм

Ана и Филип: лъжа и лицемерие

Харолд Бриджис: Великият отстранен.

4 МАЙ

Да видим: казваш, че са избрали теб, защото си най-подходящият. Казваш, че едно време в театъра някакъв илюзионист те е хипнотизирал и пред всички те е карал да вършиш невероятни неща. Казваш също, че невидимият господар, който сега те принуждава да действуваш, върши това с коварна и префина интелигентност, като почти оставя у теб чувството за свобода, за да не те направи подозрителен.

Да видим. Един ден ти сграбчи поставката за епруветки и я направи на парчета. Казваш, че някой те е принудил да го направиш, някакво невидимо присъствие, което е управлявало ръката ти, което те е принудило да разрушаваш. Внимавай, Харолд! Ти винаги си смятал за излишни проверките над микроорганизмите. Когато хвърли на земята епруветките и ги стъпка, имаше намерение с този жест да се освободиш от едно подтискано желание. Не е ли така?

О, ако ти можеше да направиш това пред Рамсей! Колко повече яд и ярост, колко повече омраза би внушил с това твое действие. А невидимото присъствие? Е хайде, престани, нямаше никой до теб. А

вътре, вътре беше само твоето аз, безмерно и надменно, твоята измамена гордост, която ти желаеше да удовлетвориш, независимо дали само чрез този символичен бунт.

Спомняш ли си, когато изключи мотора на хидропонните вани? И в този случай твоят непредпазлив жест целеше да задоволи едно желание. Твоят проект върху затворения биологичен цикъл. Да! Изследователският център отрече твоя проект и предпочете *Хлорела елипсоуреа* в откритата култура. И ти каза „не“ на Изследователския център, като спря мотора.

Харолд, ти си само един луд слепец. Защо не направиш равносметка на съвестта си? Защо не допуснеш, че си уморен, с опънати нерви, с разбит морал?

Ти си решил да разрушиш Базата! Наистина, велика постъпка. И много лесно изпълнима: достатъчно е само да съединиш кабела за високо напрежение с главния тръбопровод на резервоара за кислород. Но защо искаш да го направиш? Казваш, че не можеш иначе, казваш, че това е заповед, на която не можеш да се противопоставиш, заповед, която идва от невидимото присъствие.

Харолд, ти умееш да лъжеш дори себе си. Няма никой тук на Марс, галериите са пусати, този свят е мъртъв, само вятър и пясък, самота и студ. Знаеш добре, Рамсей не те е излъгал, онези двамата в изолационното отделение имат само треска, знаеш добре, че Михайлович загина при нещастен случай и че само твоята болна фантазия си помисли за... Сърцето ти представлява гнездо, изплетено от спотаена злоба. Въпреки пукнатините и изпъкналостите, бетонът и полистиролът издържат. И точно това те ядосва. Ти искаш и третата експедиция да се провали, защото не желаеш Рамсей да остане в историята като победител на Марс. Ти силно мразиш Рамсей, мразиш и всички от изследователския център, защото отхвърлиха проектите ти, защото повериха на Рамсей, а не на теб поста координатор. Ти се мислиш за гений, Харолд. Един неоценен гений.

Искаш да разрушиш Базата. Внимавай, гениални човече, внимавай! Няма невидими врагове, невидимият неприятел си ти, с твоята лудост за слава, с твоето унижено и осмяно аз. Внимавай, Харолд. Ако го направиш, ще бъде по твоя воля. Не се опитвай да се измъкнеш от отговорността, историята с призраците, които ти заповядват, е смешна.



Ще умреш и ти.

Не те ли интересува? В училище, когато беше малък и другарите ти те обиждаха, ти правеше така, че целият клас да бъде наказан. О, умееше много добре да се жертваш! И тогава това не те интересуваше, за теб беше достатъчно да знаеш, че другите, всички други ще бъдат наказани.

А сега? Сега имаш една причина в повече. Ти не искаш да се върнеш в къщи, Харолд Бриджис страхуваш се, че жена ти няма да бъде там и да те чака, страхуваш се да не я завариш с Филип.

5 МАЙ — ДЕН НА УРЕЖДАНЕ НА СМЕТКИТЕ

Има някакъв тънък свредел, който човърка нервите ми и излива върху мен реки от сладострастна мъка. Всичко това е хубаво, божествено. От време на време ми се струва, че отгатък прага ме очаква чудно спокойствие. Всичко останало е простащина, несправедливост, състрадателни думи и лъжи.

Преди малко свързах кабела с резервоара за кислород. Ламберти се намръщи, когато му казах, че трябва да проверя инсталацията на склада. После повдигна рамене и ме остави сам. Смених един предпазител. Сложих по-издръжлив, който няма да се стопи при промяната на тока.

Докато вършех всичко това, си мислех, че е само шега.

Това, което вършех, беше проверка. Исках да докажа на себе си, че животът на всички е в ръцете ми, трябваше само да включа един нищо и никакъв механизъм. Но това беше като да насочиш празно оръжие или да стреляш с халосни патрони на сцената, докато играеш ролята си.

Това е само проверка, продължавах да повтарям на себе си, само проверка, за да видя дали тава е възможно. Но в същото време извършвах всички жестове, осъществявах плана до най-малката подробност.

За половин час направих прекъсвача. Още половин час, за да отклоня жицата и да я свържа с другата за високо напрежение.

Сега всичко е готово. Трябва само да натисна бутона тук, на моята маса.

Заслоните са свързани помежду си и с централата. Би трябвало всичко да пламне, но не съм сигурен. Единственото нещо, в което съм

абсолютно сигурен, е, че резервоарът с кислород ще хвъркне във въздуха. Оцелелите — ако има такива — ще могат да преживеят най-много шестнадесет часа с аварийните бутилки. И когато след двадесет и пет дни звездолетът за доставки кацне на тези пясъци, студени като гробища, ще намери само развалини и трупове. И моя също.

Естествено, ще умра пръв, веднага. Но това не ме ужасява.

Едно нещо само бих искал да разбера. Кой ме кара да действувам така? Моята лудост или...

Вътре в мен един глас крещи с всички сили:

„Не го прави, Харолд! Не го прави!“ Но хиляди други гласове нахлуват, викайки в тъпанчетата ми, и гризат черепа ми като мишки. Ще умра пръв. И заедно с мен ще умрат тридесет и три въшки и сто, хиляда, един милион мечти, всичко онова, което можеше да бъде, а не стана.

Никога не ще узная.

Никой никога не ще узнае.

Ръката ми чака последния неудържим импулс.

---

[1] Хлорела — едноклетъчни зелени водорасли, богати на витамини и протеин. — Б.пр. ↑

[2] Бактерии. — Б.пр. ↑

[3] Лимонит — минерал, състоящ се от железен хидроксид, в землисти маси с жълторъждив цвят или в компактни, клонящи към черно, маси. — Б.пр. ↑

# ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

**МОЯТА БИБЛИОТЕКА**



<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.